

ПЕТРОВДАНСКА НОЋ

Мрачан и страشان стајао је он, склопљених црних крила, држећи се левом руком за високе притке плавог ладолежа. Седео је у скровитом куту између зида собе у поткровљу и високог димњака, у сенци где светлост огормног пуног месеца није допирала. Мирисало је цвеће у хладовини топле јулске вечери. Беле дуванчице нагнуле се над корито у које је споро кап по кап капала вода из чесме. Жути и црвени цветови ноћних дама њихали су се лагано над уснулим лејама ниске кадифице. Уснуле су и руже незатворених латица под тешким покровом ове ноћи. Играли су се дуго мачићи у дну камених степеница, на месту где су се најдуже задржавали последњи зраци сунца. Играли су се па су се уморили. Гледао их је како се једно за другим провукоше кроз рупу у амбару и нестадоше. Велика жута мачка, њихова мајка посматрала их је лежећи на греди амбара на којој су биле поређане саксије са крваво црвеним хортезијама. Кад је и последње четврто маче нестало у амбару она устаде па се провуче између греда и скочи на под амбара где су се њена деца већ шћућурила на својој постељи од сламе стављене у корпу од прућа . Леже и она поред њих. Помери се огромни месечев колут и покри их сенком. Загукаше голубови уснули под стрехом , пробудише се, погледаше околу и кад су схватили да се то само месец померио , умирени поново затворише очи. Нису сви они спокојно спавали. Сваки час би се неки од њих пробудио и погледао по дворишту не прети ли им нека опасност. Кад би се уверио да опасности нема голубић би поново подвукао главу под крило. Голубови су спокојно спавали само дању на свом легалу под стрехом када би се жута мачка одмарала на старом бурету у сенци паулоније. Плашили су се једино пацова који су дању, у одсуству жуте мачке били веома дрски, пси их нису могли дохватити, а жута мачка је опет често лутала по околини. И он је опазио једног великог сивог пацова како жури преко крова осматрајући како да сиђе низ олук. Олук се спуштао до кућице у којој је спавао стари пас вучје крви. Млади пси, њих тројица су спавали на пространој каменој тераси. Голубови под стрехом су тихо гукали у сну несвесно се збијајући један уз другог. Ван сигурних крошњи дворишта вребали су их јастребови и вране. Ноћу кад би жута мачка спавала у својој кошарици, ни пацови ни други грабљивци нису смели да им се приближе . Она је имала лак сан. Клизила је месечина по крошњи старе крушке, бисерни слапови су падали по гранама и лишћу задржавајући се на перју уснулих гугутака. Све је спавало у овом поноћном часу. И пси испред својих кућица испружених шапа и овце у торовима, говеда у шталама и коњи у задњем дворишту под старим јасеном. Неуморно је прскала мала фонтана својим каменим цветовима. Само бела змија је измилела испод кућног прага па подигавши

главу високо осмотрила је околину и полако кренула стазом ка фонтани из које је безгласно увис летела вода и распрскавала се високо у ваздуху у хиљаде капи које су поново падале назад. Успела се змија низ камен па загњурила у хладну воду. После трен два појавила се на површини и запливала у круговима по фонтани. Уздахнуо је и удобније се наместио у свом скровитом кутку. Ноћ је текла млака, топла, немирна, варљива, ко зна шта му она носи, требало би да оде одавде. Није знао заправо ни зашто је дошао овамо, ни шта очекује у овој пустој ноћи што мирише на крв и пепео. Осећао је да треба да оде и то одмах. Али тако је било топло у овом ћошку, велике цигле димњака бежу још вруће, слатки мирис купина се ширио окол. Ослушкивао је ноћ. Догоревале су последње жеравице у великој пећи где су данас испекли хлеб за следећу недељу и тек понека варница би ту и тамо искочила из умирућег жара. Када би то хтео само један дах и родио би се огромни пламени змај из тог тињајућег жара, разлетеле би се варнице високо све до сењака пуног сувог сена, плануо би прво он па тршчани кров штале, сува грађа старих амбара, а онда и све остале зграде, кућа и ограда и за трен би ватрени цвет прогутао цело имање. Кад би то хтео, али он то не жели. Он је желео да има овакву кућу и овакав живот. Испечени хлебови остављени на дрвеном дугачком столу, покривени белим чаршавом су пријатно мирисали. Тај мирис га је вратио далеко уназад, у прошлост чија граница му није дозвољавала да се сети своје младости и свог детињства. Ипак нешто се пробудило у том белом мраку, у тој густој магли које се плашио, а опет у коју би радо ступио да сазна о себи ко је он заправо, одакле је, где се родио јер и такви као он морали су се негде некад родити... Та непозната слутња којој не зна име подсети га на један догађај од пре неколико дана. Ишао је старим колским путем водећи свог вранца. Наишли су на неки везан џак по коме се преметало нешто живо. Прво је помислио да је то нека велика змија и дуго се двоумио да ли да расече џак врхом мача и ослободи заточено створење. Нешто је у њему упркос страху и гнушању које је сасвим неосновано осећао према змијама, превагнуло, можда то што је његов коњ мирно пришао тој врећи од грубог платна или је пресудила усплахирана песма два црвендаћа који су му цвркутали над главом тек кад је расекао платно из њега је искочила веверица и појурила пољем, а за њом су одлетеле птице. Зауставила се она кад је стигла на пола ливаде, видео ју је међу маслацима, како се окренула и погледала ка њему. Да ли је застала да се одмори и прикупи снагу или је желела да види ко ју је ослободио тек постојала је ту минут два па потрчала ка лесковој шуми. Свет је овај пун непознаница, предрасуда и загонетки. Некад не треба веровати очима. Свако биће носи свој свет у себи. Тајанствени су лавиринти људске душе, прочитао је то у једној старој књизи коју је узео из ковчега у подруму. Ко зна зашто али он осећа и сигуран је у то да је некад негде постојала нека жена познатог му лика, која можда још увек негде постоји и нада му се. Нека млада жена коју је виђао у сновима али чије лице није могао јасно

смотрити. Нека жена која му је била драга. Али шта значи то бити драг некоме? Враћао се по стоти пут на исто питање не нашавши одговор.

Тамни облаци су се сакупљали над планином ,као чопор гладних црних вукова.Ћутећи су посматрали долину. Ноћас је неће напасти, прећутан је договор да петровданска ноћ буде мирна. Преноћиће црни облаци над планинама. Ујутро можда и крену другим путем. Али ноћас они само посматрају долину и све шта се у њој дешава. На Врежиним ливадама гори велика ватра. Запалиле су је пред поноћ зле виле гранама бора што их је покидала велика олуја почетком лета. Оне певају и чекају. Једно срце мора да падне ноћас прекинуто , да сагори у њиховом огњу. Ноћас је прелетео целу долину и сва околна села. Од кад је изгрејао месец па све до сад поноћни час куца ли куца, никде никог...

Први пут за толико година да овог дана и ове ноћи нико није се ни родио нити је умро. А он је морао да узме душу нечију док не истекне други сат по поноћи, док први петли не запевају... Мораће то да уради...Има још мало времена, а оно неумитно тече. Круне се зрнца пешчаног сата. А он још увек седи овде где се спустио само да се одмори и угреје уз овај неугасли димњак. Волео би да је сад у својој соби у кули уз огњиште умотан у старо крзно, упркос сунчаном лету, њему су јулске ноћи биле хладне... Са прозора куле ,по ноћи се види далеко , све до планина на истоку. Тамо ће се опет ујутро родити сунце.Уздахнуо је, време му је да крене, сигурно се и оне тамо на ливадама питају зашто га нема. Неодлучан стајао је и даље у сенци, мрачан и страшан, уморан и жељан сна без снова, држећи се за притке плавог ладолежа, сакривен у уском пролазу између зида поткровља и великог димњака, он роб заробљен и окован хладним канџама невидљивог господара, горак од чемера властите судбине и немирења са неумитношћу свог животног пута. Нешто шушну и он се трже. Полете сова са врха крошње највише паулоније. Знао је Мавар зашто је посадио ово дрвеће око куће и свуда по имању. Мало људи зна њихову праву вредност. Неуморно је прскала мала фонтана својим каменим цветовима по стази, по каменим плочама што су провиривале испод слоја земље и маховине...Мала бела змија је отишла, ко зна кад се повукла у свој праг. Чанак у којој су јој остављали млеко био је празан. Под леском у тешкој и неразмрсивој прећи бурјана и стабала купине две куне златице су се пропињале уз ограду попевши се на мравињак да дохвате тамне слатке гроздове црне купине. Мирисале су беле руже чије гране су наткривале сеницу где је понекад Мавар волео да седи. Ветар је пловио друмом и доносио мирис ватре, пепела, сагорелих борових грана и растопљене смоле. Одсјаји велике ватре у дугим праменовима су се пели увис тамо на ливадама. Било му је хладно. Скупио је око себе крајеве свог огртача. Све је било мирно у Мавровој кући. Због густе таме није могао да види унутрашњост соба и уснула лица али знао је где ко спава. Ближи се и други сат по поноћи. Ускоро ће се поклопити казаљке на сату високог торња

у селу и још мало запеваће бели петлови старог ковача, као да их је видео како се мешкоље у сну који су одсањали и који полако одлази...

- Проклета ноћ- помислио је, први пут после толико година да ове ноћи нико није преминуо својом смрћу... а оне тамо траже душу. У лађаревој кућици умире жена. Петоро мале деце спава са баком на поду око њеног кревета покривени поњавама. Лађар седи за столом покривши лице рукама. Новорођенче је узела и однела његова сестра. Преживеће уз њену бебу која је само неколико дана старија. Али дететова мајка крвари већ пет дана и крварење се не смањује. Она копни и бледи лебдећи ноћас између живота и смрти. Јасно му је да ће умрети. А опет он не може да се помири са тим. Ако му жена умре он се мора оженити, деца су му мала, мати стара. Бацио је око на једну удовицу из села, мада он тога још није потпуно свестан нити хоће о томе да размишља у овим тешким часовима и он не зна нити може да претпостави шта га чека ако се ожени њом нити ко је она. Саскија Готлиб је удовица већ пет година, њеног старог мужа мало ко још памти. Лепа је и млада, ништа се лоше о њој није чуло. Лађар не зна да она ноћас игра и пева са својим посестримамма на Врежиним ливадама на златном гумну као што је то радила сваког лета од како су се она и њен муж доселили у овај крај. Ако је узме отроваће му децу једно по једно чим му стараммајка умре. Не може јој ништа. Њена свећа живота је дуга. Пролетос јој се преврнуо чамац на језеру, извезла се на воду кад не треба, у недељу, на празник и опет јој се ништа не догоди, избацила је вода на обалу. Да је хтео господар језера би је повукао у дубину. Удавио би је али није, ко зна зашто. Не радуј се ноћас несрећна жено, ти што се веселиш на ливадама надајући се младом лађару. Његова ће жена пред јутро прездравити, теби у инат ће се вратити са капије царства мртвих, узалуд ноћас славиш, оздравиће па нека буде шта буде, изненадићеш се али нека... Има закона и изнад тебе, моја реч је тежа и јача него твоја, ја се не бојим своје казне... Жао ми је деце, зато ће њихова мајка оздравити, да их гаји, да гледа како одрастају, да им се радује као што су се некад можда радовале моја и твоја мајка мени и теби... Има ли ичега лепшег него имати своју матер уз себе? Ти се несрећнице своје можда и сећаш... Оздравиће лађарева жена и неће моћи више рађати. Кад први пут изађе из куће и умије се на чесми у дворишту, отвориће јој се очи и видеће те у твојој кожи онакву каква заиста јеси. Нећеш проћи никад више ни близу њиховог дворишта јер ће она просути свету водицу свуда око куће. Шушти љупко лишће плавог ладолежа. Последњи најтамнији вео мрака је потпуно покрио двориште. Месец се повукао далеко, у стару брезову шуму, тамо се нешто дешава... Раширио је црна крила и у палац леве руке му се заби трн црвене пузавице. Он га извади зубима. Таман да крене кад шкрипнуше велика улазна врата куће и отворише се широм. Нечија сена паде на стазу. Вратио се одмах назад у сенку. Изабела је изашла напоље.

- Можда то није она, можда је то једна од њених сестара- помислио је. Морао је да крене, а желео је да остане и да види зашто је она изашла у овај касни час. Погледао је сат на торњу. Још десет минута беше до пола три. Тачно у пола три огласиће се први петлови, а он још ништа није урадио. Ако сад крене, она ће га видети. Погледао је, ипак то беше она. Ишла је полако ка амбару. Да се окренула и погледала навише лако га је могла видети. Њега нико није смео видети по ноћи од њих смртника. Својом неконтролисаним сујетом довео је себе у овај положај. Изабела је погледала кроз решетке прозора вероватно да се увери да су мачићи унутра. Полако је кренула назад ка чесми. Узела је лонче са оgrade и ставила под млаз воде који је споро текао. Насула је ту прву воду у чанак поред фонтане из кога су пили воду мачићи и птице, а онда је наточила себи једно лонче. Време је текло. Сад му је било јасно какав га је зла коб довукла овамо у овај позни час и зашто га је зауставила ночас баш овде. Није то било од његове воље иако му се чинило да јесте. Постојала је сила јача од њега и његове воље, сила која је управљала овом долином и свим животом у њој. Опростио је живот младој мајци и не би повукао своју реч ни сад. Није имао времена да тражи нову жртву јер је своје време провео овде на крову туђе куће. Време му је истекло. Вештице са ливаде познаће срце које није људско. Вране, коју је данима виђао како стоји на крову Маврове куће сад је разумео речи:

- Свећа њеног живота близу је свог краја... Видео си је већ како стоји на обали вечите реке и спрема се да заплочи њом...

Он отера те речи из својих мисли. Ужас га је обузео. Био је само слуга невидљивог господара који га је навео да дође овде и узме живот ове жене коју је волео. Она му је била драга као што му је био драг његов гавранчић кога је прошле године нашао малог и нејаког под дрветом у шуми и кога је одгајио, као папељава мачкица Линда која је долутала пред кулу и годинама остала са њим... Није знао зашто али тако је било.

- Време брише све – шуштало је лишће плавог ладолежа – још много њих ће ти бити драго, још много дана и ноћи је пред тобом... Болео га је прст који је убола црвена ружа пузавица, као да му је кроз ту рану у тело ушао неки отров који му је слабио вољу и снагу...

- Људи су смртни. Они трају и нестају... Колико их је само живело у овој долини и нестало од како смо ми овде рођени...- шуштало је и даље лишће ладолежа – ти ниси био овде кад је наше семе донето из далека, посејано у овој тврдој земљи под прозорима палате... Каква је то палата била... Да зна Мавар ко је све оде живео и шта се све овде дешавало протеклих векова, никад не би саградио кућу на рушевинама наше палате... Учини оно што мораш... Изабела је још увек седела на клупи поред фонтане. Довољан је био само тренутак дуг као трептај ока, као блесак звезде, да се откачи коса

која је висила окачена високо на зиду под стрехом амбара па да полети наниже, начини заокрет и пресече јој вратну артерију. Била би то брза смрт и умрла би пре него што би јој лице дотакло мокру траву.

- Биће ти лакше да је убијеш ту, него да је пустиш да крене у кућу...- шумео је подли ладолеж. Не, он заиста не би могао да изађе пред њу, пред те тамне очи које никада никоме нису зло учиниле и које је он погледао само једном кад је јесенас стао да купи грожђе од ње, на пијаци пред црквом, преобучен у просјака...Зашто баш она од свих становника овог дома и ове долине да изађе у овај кобни сат на светлост пуног месеца који ју је ето и сам опазио и долетео угнездивши се на крошњи високог јасена. Зашто да изађе баш она та честита и добра душа?

- Није твоје да о томе судиш...- шапутало је лишће ладолежа. Тужно су шумеле гране паулоније медоносног дрвета. Изабела је умрла и кренула ка сеници белих ружа, дотакнувши благо дланом крупне цветове хортензија. Вероватно је хтела да убере коју купину или ју је привукло шушкање куна које су се сакриле у густиш купина кад је она изашла па су нестрпљиво очекивале да се врати у кућу и зато су сваки час провиривале кроз лишће сенице. Пошла је тамо не разумевши преклињући шум племените паулоније као што није ни разумела отровни шапат плавог ладолежа и не слутећи ко је гледа сакривен на крову...

x

x

x

x

На ливадама је горела велика ватра и у лудом плесу играле су око ње већ помало посустале виле. Из невеликог буренцета точила је бело вино зачињено десетинама тајанствених састојака, најопаснија од њих. Није га приметила одмах него тек кад су њене друге завриштале трен пошто је бацио крваво срце у пламен ,тад је црн дим вриснуо у небо, а пламени увојци су се ковитлали око њега као змије. Искре тог пламена су падале на земљу са висине и палиле суху стрњику одавно покошене ливаде. Тад га је приметила али било је касно. На његову срећу. Само је она била довољно прибрана да осети мирис људске крви и да препозна чије је то срце било. Издржао је њен поглед мирно. Одбио је чашу коју му је пружио и мале пехаре вина које су му остале нудиле изговоривши се да је уморан. Глас звона са цркве се разлегао кроз долину. Сат је откуцао три часа по поноћи. Он се виноу у висине и полетео својој кули. Било је крајње

време да се врати кући. Снажан глас белих петлова ковача Јоасафа будио је долину. Гаснула је петровданска ноћ.

XXXXXXXXXXXX
XXXXXXXXXXXX

XXXXXXXXXXXXXXXXXXXX

Рано ујутро устао је Мавар пре свих укућана и изашао је у двориште да се умије студеном водом са чесме водом која је извирала из чељусти старог лава већ вековима. Било му је чудно што су врата на кући само притворена, помислио је да се нека од девојака пробудила пре њега... Зачудио се кад није видео пешкир на глави лава који му је свако јутро остављала она која је прва устајала. Пси су још увек спавали. Он стаде на чанак у који су сипали млеко чуваркући па га подиже и стави на терасу. Позва псе али ни један се не подиже. Он се уплаши да их није неко потровао па приђе псима који су спавали на тераси и једног удари ногом. Он се не пробуди. Само отвори очи ,погледа газду, зевну, па се преврну на другу страну и настави да спава. Гугутке су тихо гугутале у свом гнезду на крушци. И голубови под стрехом се полако разбудеше. Мавар осети да нешто није у реду. Није чуо своје коње и он претрну. Пси су успавани, да му није неко преко ноћи покрао коње? Он пође ка шталама и на стази код фонтане опази крупне капи крви које као да су се ниоткуд појавила. Крвав траг водио је одатле стазом којом се он упутио ка задњем дворишту где је била стока. Он крену тим трагом и узе виле које је неко од момака заборавио поред зида старе куће па се вођен неким својим инстиктом окрену кући и виде да је отворен прозор собе на поткровљу у којој су спавале његове кћери, дрвени капак се љуљао на поветарцу. Предосетио је да се нешто страшно десило ноћас али није знао шта. Врата која су водила у задње двориште била су затворена, он их је лично синоћ затворио и ставио је влат кудеље на њих јер је сумњао да његова друга кћи, Лада, ноћу излази и састаје са са неким у том задњем дворишту. Влат беше на истом месту где ју је оставио. На ова врата није ноћас ушао нико. Чуо је мирно дисање говеда из штале и на његову срећу виде своје коње у куту дворишта под паулонијом .Траг крви није водио на ту страну, скретао је десно ка купињаку. Капи су сад биле ретке и мање, траг је водио ка сеници белих ружа. Пси су се у међувремену разбудили и прилазили су му опрезно, осетивши да нешто није у реду. Застали су на неколико корака од њега. Он крену ка сеници, обиђе жбунове старих хортезија и застаде. Ту је видео тело. Није могао да верује својим очима. Забио је виле у земљу и наслонио се на њих. Један по један сва три пса су дошла до њега и видела исти призор. Кажу да човек кад

види смрт неког себи драгог, на тренутак види и своју сопствену смрт. Прво што је помислио Мавар било је да побије сва четири пса јер се нису огласили ноћас. Погледао их је тако да су они одмах схватили његову намеру и полако су се повлачили уназад. Онда је чуо своје момке како излазе из куће за послугу где су ноћивали . Угледавши га како стоји поред сенице они кренуше ка њему. Сунце је излазило из свог легла на планинама и полако попут велике златне птице ширило своја крила над долином. На прозору собе на поткровљу појавила се Ивона, његова најмлађа кћи. Лада, друга кћерка је точила воду на чесми у велики лонац. Детлић дугиних боја слетео је на високу летву ограде тора. Тор беше ограђен високом дрвеном оградом од коља високог три метра и зашиљеног на врху. Ни пас, ни вук ни човек није могао прећи ту ограду и ући међу стадо. Гвоздени ланац на вратима тора и катанац на њему су били нетакнути, онакви какве их је он синоћ оставио. Па ипак , упркос свему томе, мало бело јагње, дете Велике Белке, њему најмилије и најлепше од свих јагњади рођених тог лета на имању, лежало је у трави, затворених очију, распорених груди, у локви крви. По њему попадале су латице белих ружа из сенице и цветови плавог ладолежа.